

PROCEDURA WYBORU SĘDZIÓW TRYBUNAŁÓW KONSTITUCYJNYCH – analiza porównawcza

1. Tabela porównawcza (liczba sędziów/procedura wyboru/kryteria wyboru)

KRAJ	LICZBA SĘDZIÓW	PODSTAWA PRAWNA	PROCEDURA WYBORU	KRYTERIA, które musi spełniać kandydat
Austria - Verfassungsgerichtshof	14	Art. 147 Konstytucji z 1945	Prezydent powołuje 8 sędziów na wniosek Rządu federalnego oraz po 3 sędziów na wniosek każdej z izb Parlamentu.	Sędziowie, urzędnicy służby cywilnej, profesorowie prawa i prawnicy z minimum 10-letnim doświadczeniem zawodowe związane z prawem.
Czechy - Ústavní soud České republiky	15	Art. 84 Konstytucji z 1992	Prezydent powołuje sędziów za zgodą Senatu.	Ukończenie 40 r.ż., tytuł magistra prawa i minimum 10-letnie doświadczenie zawodowe związane z prawem.
Hiszpania - Tribunal Constitucional de España	12	Art. 159 Konstytucji z 1978	Król powołuje po 4 sędziów na wniosek obu izb Parlamentu (wybranych większością 3/5 głosów), 2 na wniosek Rządu, 2 na wniosek rady sędziowskiej.	Sędziowie, urzędnicy służby cywilnej, profesorowie prawa i prawnicy z minimum 15-letnim doświadczeniem zawodowym związanym z prawem.
Łotwa - Latvijas Republikas Satversmes tiesa	7	Art. 85 Konstytucji z 1992	Parlament powołuje 3 sędziów na wniosek Parlamentu (min. 10 posłów), 2 na wniosek Rządu i 2 na wniosek Sądu Najwyższego.	Ukończenie 40 r.ż., tytuł magistra prawa i minimum 10-letnie doświadczenie zawodowe związane z prawem.
Niemcy - Bundesverfassungsgericht	16	Art. 94 Konstytucji z 1949	Każda z izb Parlamentu powołuje po 8 sędziów, z tym że Bundestag przekazał tę funkcję specjalnemu komitetowi składającemu się z wybranych 12 posłów (Richterwahlausschuss), a w Bundesrat decyzja zapada większością 2/3 głosów.	Ukończenie 40 r.ż., tytuł magistra prawa i minimum 10-letnie doświadczenie zawodowe związane z prawem.
Portugalia - Tribunal Constitucional	13	Art. 222 Konstytucji z 1976	10 sędziów wybranych przez Parlament większością 2/3 głosów, 3 wybranych przez sędziów TK.	Minimum 6 sędziów TK musi mieć doświadczenie sędziowskie, pozostali muszą mieć doświadczenie zawodowe związane z prawem.
Rumunia - Curtea Constituțională a României	9	Art. 142 Konstytucji z 1991	Każda izba Parlamentu oraz prezydent wybierają po 3 sędziów.	Tytuł magistra prawa, wybitna wiedza i minimum 18-letnie doświadczenie zawodowe związane z prawem.
Słowacja - Ústavný súd	10	Art. 134	Prezydent powołuje sędziów spośród 20	Ukończenie 40 r.ż., tytuł magistra prawa i

Slovenskej republiky		Konstytucji z 1991	kandydatów przedstawionych przez Parlament. Zgłaszać kandydatów mogą parlamentarzyści, rząd, prezydent Sądu Najwyższego, prokurator generalny, instytucje naukowe, stowarzyszenia prawnicze, prezydent TK.	minimum 15-letnie doświadczenie zawodowe związane z prawem.
Słowenia - Ustavno sodišče Republike Slovenije	9	Art. 163 Konstytucji z 1991	Niższa izba Parlamentu wybiera sędziów większością kwalifikowaną w głosowaniu tajnym spośród kandydatów zaproponowanych przez Prezydenta.	Kandydat musi być ekspertem w prawie.
Węgry - Magyarországi Alkotmánybíróság	15	Art. 24 konstytucji z 2011	Parlamentarna komisja ad hoc (składająca się z przedstawicieli wszystkich klubów parlamentarnych w liczbie odzwierciedlającej liczbę miejsc w Parlamencie) wskazuje kandydatów, którzy muszą być zatwierdzeni przez Parlament większością 2/3.	Wybitni eksperci mający minimum 20-letnie doświadczenie zawodowe związane z prawem.
Włochy - Corte costituzionale della Repubblica Italiana	15	Art. 135 Konstytucji z 1947	5 sędziów wybieranych jest przez połączone izby parlamentu większością 2/3 głosów, 5 sędziów mianuje prezydent (niezbędna kontrasygnata premiera), a 5 wybieranych jest przez 3 sądy najwyższe (Corte di cassazione, Consiglio di Stato, Corte dei conti).	Sędziowie, prawnicy i profesorowie prawa mający minimum 20-letnie doświadczenie zawodowe związane z prawem.

2. Modele procedur wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego

MODEL MIESZANY¹

W modelu mieszanym w procedurę wyboru sędziów TK zaangażowane są różne podmioty. Zaangażowanie to może mieć miejsce w momencie ostatecznego mianowania, albo też wskazywania kandydatów, którzy później mianowani są przez Parlament (Łotwa) lub króla (Hiszpania). W procesie wyboru sędziów TK bierze udział władza sądownicza, wykonawcza i ustawodawcza, co skutkuje wprowadzeniem ustawowego podziału co do liczby sędziów wybieranych przez każdą z władz. Zazwyczaj wszystkie mają przypisaną równą liczbę sędziów, istnieją jednak wyjątki od tej zasady, np. na Łotwie Parlament jest w uprzywilejowanej pozycji i może przedstawić 3 kandydatów, a rząd i sąd najwyższy po 2.

Interesującym przykładem są również kraje, gdzie do udziału w procedurze wyboru sędziów TK dopuszczone zostały podmioty spoza władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej. W Słowenii kandydatów na stanowisko mogą zgłaszać nie tylko parlamentarzyści, rząd, prezydent Sądu Najwyższego, prokurator generalny czy prezydent TK, ale również instytucje naukowe i stowarzyszenia prawnicze.

MODEL OPARTY NA WSPÓŁPRACY²

W modelu opartym na współpracy, w przeciwieństwie do modelu mieszanego, podmioty zaangażowane w proces wyboru sędziów TK nie działają samodzielnie, ale muszą współpracować ze sobą w celu dokonania wyboru. Pierwowzorem tego modelu jest procedura wyboru sędziów Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych – sędziowie wybierani są przez prezydenta za zgodą Senatu (izba wyższa Kongresu)³. Identyczne rozwiązanie zostało przyjęte w Czechach. Na Słowacji odwrócono procedurę – *Národná rada* (jednoizbowy Parlament) wskazuje 20 kandydatów, spośród których prezydent wybiera 10 sędziów TK. Natomiast w Austrii prezydent powołuje 8 sędziów na wniosek rządu federalnego oraz po 3 sędziów na wniosek każdej z izb Parlamentu. Wszystkie powyższe przykłady zakładają współpracę władzy wykonawczej z legislatywą.

MODEL PARLAMENTARNY

Trzeci rodzaj procedury wyboru sędziów TK to model, w którym Parlament ma pełnię władzy w kwestii wyboru sędziów i jest jedynym podmiotem zaangażowanym w ten proces. W Niemczech, Polsce i na Węgrzech to właśnie Parlament decyduje o składzie Trybunału Konstytucyjnego. Na Węgrzech (jednoizbowy Parlament) i w

¹ „mixed model”, *Vademecum on Constitutional Justice*, European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), Strasbourg, 11 maja 2007, CDL-JU(2007)012.

² „collaborative model” *Vademecum on Constitutional Justice*, European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), Strasbourg, 11 maja 2007, CDL-JU(2007)012.

³ Artykuł 2 Konstytucji Stanów Zjednoczonych.

Niemczech do powołania nowych sędziów niezbędna jest większość 2/3 głosów. W obu przypadkach cały Parlament zaangażowany jest w procedurę wyboru, natomiast w Polsce wyboru dokonuje jedynie Sejm (bezwzględną większością głosów, w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów).